

«Жастармен әлеуметтік жұмыс»

Кредит саны: 3

Әлеуметтік жұмыс мамандығының студенттеріне арналған

**«Дефектология және әлеуметтік жұмыс» кафедрасының аға оқытушысы, PhD доктор
Тезекбаева Зәуреш Серікбайқызы**

№ тақырып /апта	Тақырыптың атауы	Тақырыптың мазмұны
1	Жастар – қоғамның әлеуметтік-демографиялық тобы	1. «Жастар» ұғымы. Жастар әлеуметтік-демографиялық топ ретінде. 2. Жастардың қоғамдағы алатын орны.
2	Жас ұрпақтың әлеуметтік-психологиялық және әлеуметтік-мәдени сипаттамасы.	1. Жастардың психологиялық-педагогикалық даму ерекшеліктері. 2. Жастар жасының ерекшелігін кезеңге бөлінуі, оның салыстырмалығы.
3	Жастардың әлеуметтік проблемалары, олардың табиғаты мен өзектілігі.	1. «Жастардың әлеуметтік проблемалары» ұғымы. 2. Жастардың әлеуметтік проблемаларының пайда болу факторлары мен типологиясы.
4	Жастарға білім берудің әлеуметтік проблемалары.	1. Білім алу жастардың өзекті мәселесі). 2. Білім беретін қызметтер нарығы және оның жастарды еңбекке және өмірге дайындауы.
5	Еңбек нарығындағы жастар.	1. Еңбек нарығындағы жастар проблемасы. 2. ЖОО бітірген жастардың еңбек нарығындағы жағдайлары
6	Жастардың отбасылық-тұрмыстық жағдайын қалыптастыру проблемалары.	1. «Жас отбасы» ұғымы. Жас отбасы қалыптасуының әлеуметтік-экономикалық және психологиялық проблемалары. 2. Қоғамның өтпелі кезең жағдайында жастардың қиыншылықтары мен үй-тұрғын мәселесін шешу мүмкіндіктері.
7	Бос уақыттағы жастар проблемасы.	1. Жастардың бос уақыты әлеуметтік проблема 2. Жастардың бос уақыттағы іс-әрекетіне әсер ететін факторлар.
8	Жастардың әлеуметтік саясаты.	1. «Жастардың әлеуметтік саясаты» ұғымы. 2. Мемлекеттік жастар саясаты
9	Жастармен әлеуметтік жұмыстағы дифференциалды тәсіл.	1. Әлеуметтік жұмыс теориясындағы «дифференциалды тәсіл» ұғымы. 2. Жастармен жұмыстағы дифференциалды тәсілдің негізгі түрлері.
10	«Қиын» жас өспірімдермен әлеуметтік жұмыс.	1. «Қиын» жас өспірімдер мен олардың пайда болу себептері. 2. «Қиын» жас өспірімдердің әлеуметтік-психологиялық сипаттамасы.

№ тақырып /апта	Тақырыптың атауы	Тақырыптың мазмұны
11	Девианттық тәртіпті жастармен әлеуметтік жұмыс.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Девианттық тәртіпті жастар - әлеуметтік жұмыстың объектісі. 2. Девиантты тәртіптің басты түрлеріне сипаттама, олардың қызмет ету ерекшеліктері мен пайда болу себептері
12	Жұмыссыз жастармен әлеуметтік жұмыс.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Жастар және жұмыссыздық. 2. Жұмыссыз жастарды мемлекет тарапынан әлеуметтік қорғау.
13	Мүгедек жастармен әлеуметтік жұмыс.	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Мүгедек», «мүгедектік» ұғымдарының анықтамасы. (сұрақ-жауап ретінде дәрісханада топпен жұмыс) 2. Мүгедектік – жеке адам мен қоғамның проблемасы.
14	Жастардың бей ресми бірлестіктермен әлеуметтік жұмыс.	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Жастардың бей ресми бірлестіктері» ұғымы. 2. Бей ресми жастар бірлестіктерінің қызмет ету ерекшеліктері. Жастардың бей ресми бірлестіктерінің типологиясы
15	Жастармен жүргізілетін әлеуметтік жұмыстың халықаралық тәжірибедегі жалпылығы мен ерекшелігі.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Халықаралық тәжірибені пайдалану принциптері. 2. Өр түрлі категориялы жастармен әлеуметтік жұмыстың халықаралық тәжірибесі.

Пәнге қысқаша шолу: Жастар – қоғамның ерекше әлеуметтік-демографиялық тобы, әлеуметтік және әлеуметтік жұмыстың бірден-бір негізгі объектісі болып табылады, солай болғандықтан маргиналдыққа, өзінің әлеуметтік жағдайының ауысуына қарай, халықтың әлеуметтік кіші тобына жатады.

Қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси трансформация кезеңінің бастан өткізген жастардың әлеуметтік проблемаларына социномдардың ықыласы өсуде.

Қазақстан Республикасы үшін, халықтың шамамен үштен бір бөлігі жастар болғандықтан, жастардың әлеуметтік жұмыстың механизмі, технологиясы онымен байланысты, сонымен қатар, нарықтық қатынас заңдарымен бетпе-бет келген қазіргі қазақстандық жастар –алғашқы буын (ұрпақ),сондықтан оларға тым ауыр жағдайда бейімделу жолын таңдауға тап болды.

Балалар мен жасөспірімдер панасыздығы, жастар қылмыскерлігі, нашақорлық, жұмыссыздықтың қарқыны - өтпелі кезеңдегі шиеленіскен құбылыс, сол себепті жастар приоритеті объектілерге алға бастыру - әлеуметтік жұмыстың бірі.

Пәнді оқыту мақсаты:
болашақ әлеуметтік
қызметкерлердің жастардың
әртүрлі санаттарымен
әлеуметтік жұмысты
ұйымдастыру туралы кәсіби
білімдерін қалыптастыру

Оқыту нәтижелері (пәндік және пәннен тыс құзыреттіліктер)

Пәндік құзыреттілік – әлеуметтік қызметті ұйымдастыру және әлеуметтік жағдайын зерттеп, әлеуметтік жұмысты ұйымдастыру үшін керек ғылыми-теоретикалық білімдерді меңгеру; өз болашақ кәсіби қызметінде пәннің материалдардың білімдерін тиімді пайдалануын істеу білу.

Пәннен тыс құзыреттілік – өзін өзі білім алу істеу білу, ғылыми және оқу-әдістемелік әдебиетпен өз бетімен жұмыс істеу, ғылыми танудың әдістерін білу, хабарды жинау және табу білу.

Пререквизиттер: «Әлеуметтік жұмыстың кәсіби-этикалық негіздері», «Жалпы және әлеуметтік психология»

Постреквизиттер: «Әлеуметтік жұмыстың әдістері мен технологиялары», «Халықты жұмыспен қамту және оны реттеу»

Кез-келген заманауи қоғамдағы жастар топқа қатысты азды-көпті кемсітуге ұшырайды. Жасөспірімдердің, жас ерлер мен қыздардың, жастардың құқықтарын қорғаудың белгілі проблемалары, кәмелетке толмағандар мен жастар арасындағы қылмыс, девиантты мінез-құлық, жас жұмысшыларды жұмыста және қызметте дискриминациялау және т.б.

Бұл пәнді жас ұрпаққа оқытудың басты мақсаты әлеуметтік шартты талаптардың өсуімен байланысты, өйткені қоғам олардың жоғары біліктілігіне, азаматтық санасына қызығушылық танытады. Жастармен жүргізілетін әлеуметтік жұмыстың негізгі міндеті - жастардың өз мәселелерін өз бетінше шешу және жаңа әлеуметтік-экономикалық жағдайларға бейімделу қабілетін дамыту.

Жастарға әлеуметтік жұмыстың объектісі ретінде жан-жақты сипаттама беру үшін, жастар құбылыс ретінде өте күрделі жүйе, оның көптеген құраушы құрылымдарынан тұрады, олардың жеке және топтық формасы бар екенін есте ұстаған жөн, әсіресе соматикалық, психологиялық, әлеуметтік даму және әлеуметтік қатынастардың кең желісінде болу.

«Жастар» ұғымы оның антропологиялық және психологиялық-логикалық мазмұнын қарастырумен шектелмейді, өйткені ол ең алдымен объективті, әлеуметтік сипатқа ие, сондықтан біз жастар мәселесін әлеуметтік жұмыстың объектісі ретінде қарастырғанда қажет деп санаймыз, елемеу, бір-біріне қарсы тұру үшін емес, антропология, психология, педагогика, әлеуметтану және басқа ғылымдардың жастарды және оның мәселелерін зерттеудегі жетістіктеріне сүйену, өйткені жастармен әлеуметтік жұмыстың құралдары, формалары мен әдістері анықталғаннан бастап, оның тиімділігі білім мен жас ерекшеліктеріне, осы топтың психологиялық, әлеуметтік-экономикалық және әлеуметтік-мәдени ерекшеліктеріне, оның әлеуметтік мәртебесі мен әлеуметтік мәселелеріне тікелей байланысты.

Жастармен әлеуметтік жұмыс

Әрбір жас әлеуметтік жұмыс алаңына ене бермейді, бірақ проблемасы бар адам. Бұл проблемалар психологиялық, медициналық, құқықтық, материалдық және басқа сипатта болуы мүмкін, олар адамға немесе ішкі жеке жағдайларға байланысты емес сыртқы факторлармен байланысты болуы мүмкін, бірақ кез-келген жағдайда әлеуметтік жұмыс үшін маңызды жас адам бұл мәселелерді өз бетінше шеше алмайды, сондықтан әлеуметтік қызметкердің кәсіби көмегін қажет етеді.

Әлеуметтік қызметкердің жастар мәселесіне қатысты осындай «кең» тәсілінің қажеттілігі жастармен жұмыс жөніндегі маманның және жастармен жұмыс жөніндегі маманның лауазымдық міндеттерінің қысқаша тізімі арқылы дәлелденеді.

Біріншісінің міндеттеріне мыналар кіреді: жас отбасыларды, жеке жасөспірімдерді және әлеуметтік қолдауға мұқтаж жастарды анықтау және олардың қамқорлығын жүзеге асыру; алкоголизмнен, нашақорлықтан зардап шегетіндерді әлеуметтік-психологиялық оңалту және т.б. жыныстық зорлық-зомбылық; қолайсыз әлеуметтік-құқықтық және медициналық-психологиялық жағдайлары бар жас отбасылармен, ата-аналары жоқ немесе қараусыз қалған балалар үйінің және интернаттардың бұрынғы тәрбиеленушілерімен, жұмысқа орналасуға мұқтаж кәмелетке толмаған аналармен жұмыс; кәмелетке толмаған құқық бұзушыларды қоғамдық қорғауды ұйымдастыру және т.б.

Жастармен жұмыс жөніндегі маманның міндеттеріне балалар мен жасөспірімдер бірлестіктерінің қызметін үйлестіру, деструктивті бейресми жастар бірлестіктерімен жұмыс жасау, мемлекетке талдау жасау және жастардың бос уақытын ұйымдастыру, жасөспірімдердің, жастардың, жас отбасылардың құқықтарын қорғау және т.б.

Қазақстанның қазіргі жағдайы сыни, жүйелік және құрылымдық өзгерістермен сипатталады, ескі құндылықтар қайта бағаланып, жаңа құндылықтар жасалып, уақыттың сын-қатерлерінен шығу үшін жаңа тиімді тәсілдер қалыптасады. Бұл жағдайда шығармашылық, инновациялық әлеуетке ие, әлеуметтік емес топтар корфомистік емес кешендермен байланыссыз, белгілі бір нәрселер туралы ескірген көзқарастар ерекше маңызға ие. Қазіргі жағдайда жастардың мұндай әлеуеті шынымен де бар. Саяси, әлеуметтік және экономикалық қайта құрулар мен өзгерістердің жедел қарқындары жағдайында жас ұрпақтың психологиялық климаты, өзін-өзі сәйкестендіруі, өзін-өзі анықтауы сияқты әлеуметтік-психологиялық факторларды ескеру өте маңызды.

Тұтастай алғанда, қазіргі заманғы қазақстандық жастарды қазіргі әлеуметтік-экономикалық байланыстар мен қатынастар жүйесіне толық енбеген, жауапкершілікті емес, кейінге қалдырылған икемді мәртебемен және бостандықтың көп мөлшерімен әлеуметтік топ ретінде қарастыруға болады қоғам және мемлекет. Девиантты (асоциалды, девиантты) әлеуметтік нормалардан ауытқу үнемі көрінетін мінез-құлық деп аталады.

Девиантты мінез-құлықты екі деңгейге бөлуге болады: адам қылмыстың субъектісіне айналмаған кездегі криминогендік және қылмыстық қылмыстық жазаланатын іс-әрекеттерде көрінетін криминогендік, адам қарастыратын қылмыстардың субъектісіне айналған кезде. тергеу және сот органдары болып табылады және елеулі қоғамдық қауіп төндіреді.

Жасөспірімдер мен жастардың алкогольді, улы және есірткі заттарды қолдануы қауіп төндіреді. Бұл жастардың девиантты мінез-құлқының бір түрі.

Білімнің девальвациясының үрейлі белгісі - бұл жұмыс істейтін халықтың кәсіби деңгейінің төмендеуі, сондай-ақ мәдени деңгейдің төмендеуі, бұл криминогендік мінез-құлық үрдісі, өсу сияқты жағымсыз тенденциялардың пайда болуы мен нығаюына әкеледі жанжалда, агрессияда, сондай-ақ конформизмде және әлеуметтік апатияда.

Осы проблемалардың ішінде әр адамның дағдарыс жағдайында өзі туралы және қоғамдағы орны туралы адекватты идеяға ие болу қажеттілігінің күрт артуына назар аударуға болады. Жаңа жағдай, ол адамдарды қайта оқуға мәжбүрлеп қана қоймай, көбінесе құндылықтар жүйесін, көзқарастарды, көзқарастар мен әдеттерді өзгертуді қажет етеді және іс жүзінде жаңа тұлғаға айналу қажет етеді. Соңғы жылдары қайта құрудан кейінгі кезеңдегі тұрақты әлеуметтік ортадан тез өзгертін тұрақсыз, теңгерімсіз ортаға ауысу болды. Жаңа тұрақсыз орта көбінесе қарапайым адамның бейімделу қабілеттерінен асып түседі. Жағдайдың өзгеруі білім беру жүйесінің қызметіне көптеген түзетулер енгізді. Ғалымдар, практиктер мен публицистер бүгінгі білім берудің бірнеше маңызды ерекшеліктерін анықтады.

Республикадағы еңбек нарығының тән ерекшелігі - жасырын жұмыссыздықтың жоғары деңгейі, өндірістің өсу қарқынының жеткіліксіздігі аясында бейресми жұмыспен қамтудың кеңеюі.

Жұмыссыздық әлі де кең тараған жоқ, әсіресе еңбекке қабілетті жастардың арасында.

Бүгінгі күні жастар жұмыссыздық қаупінен халықтың ең аз қорғалған санаты болып қала береді. Жастардың жұмыспен қамтылуына олардың кәсіби білімі мен жұмыс тәжірибесінің жеткіліксіздігі үлкен кедергі келтіреді.

Әлеуметтік қызметкерлер мен әлеуметтік қызметтердің ерекше назар аударуы посткеңестік кеңістіктегі жастардың жаңа санатын - жас жұмыссыздарды қажет етеді. Бұл әлеуметтік жұмыстың өзектілігі бірқатар жағдайларға байланысты. Біріншіден, барлық басқа ТМД елдері сияқты Қазақстан үшін жұмыссыздық құбылысының әлеуметтік-экономикалық құбылыс ретіндегі жаңалығы. Екіншіден, жастардың еңбек нарығындағы жағдайының ерекшеліктері бойынша. Үшіншіден, өзін жұмыссыз жағдайына тап болған жастардың әлеуметтік-психологиялық әл-ауқатының сипаттамалары.

Мемлекеттік жастар саясаты - бұл мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық, құқықтық, ұйымдастырушылық жағдайлар мен жас азаматтардың әлеуметтік қалыптасуы мен дамуына, жастардың шығармашылық әлеуетін қоғам мүдделеріне толық іске асыруға кепілдіктер жасау жөніндегі қызметі
(И.Г. Зайнышев)

Жастар саясаты - бұл жастардың (балалар, жасөспірімдер, ұлдар мен қыздар, 10 мен 25 жас аралығындағы жастардың) өмірін қалыпқа келтіру үшін жағдай жасауға жастардың мүдделері мен қажеттіліктерін қолдауға, мемлекеттік және қоғамдық қатысуға бағытталған әлеуметтік саясат саласы.), олардың тәуелсіз белсенді өмірге енуіне қолдау көрсету. (Лучанкин А.И., Сنياتский А.А.)

Қазақстандық сарапшылар жастар саясатының өзіндік анықтамасын ұсынады: Мемлекеттік жастар саясаты дегеніміз - бұл мемлекеттің доктринаны, тұжырымдамалық бағыттарын, саясатты құру және оларға әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастыру шараларының ажырамас жүйесін ұсыну бойынша мемлекеттің қызметі. жас ұрпақты құқықтық қорғау (кепілдіктер), оның еркін қоғамдық дамуға құқығын жүзеге асыру, негізгі мүдделерге, бейімділікке, физикалық мүмкіндіктерге сәйкес және реформаланушы қоғамның мүдделерін ескере отырып, оның ілгерілеуі, шығармашылық бастамашылық. (Царева Т.А. Қазақстан Республикасындағы жастар саясаты шеңберінде жастардың құқықтық әлеуметтенуі // Саясат.- 2000.-No.2-3.-б.104)

Әдебиеттер тізімі:

1. Агафонов А.Н., Буйнова Л.П., Жастардың әлеуметтік проблемалары мен жастар саясаты: оқу-әдістемелік құрал. – Петропавловск, 2001.
2. Агафонов А.Н., Меңлібаев К.И., Буйнова Л.П., Девианттық мінез-құлықты жастармен әлеуметтік жұмыс: оқулық.- П., 2000
3. Абрамова Г.С. Жас ерекшелік психологиясы: жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған оқулық- М., 2001
4. Меңлібаев К.Н., Туғанбекова К.М., Черная Г.Г., Каргин С.Т. Әлеуметтік жұмыс: оқу құралы- Қарағанды, 2000
5. Мустаева Ф.А. Әлеуметтік педагогика негіздері: педагогикалық жоғары оқу орындарына арналған оқулық- М., 2001
6. Жетпісбаев Б.А. Ювенальды юстиция: оқулық – Алматы, 2001
7. Нарықбаев М.С. Қазақстан Республикасында балалар құқығын қорғау – Алматы, 1996.
8. Әлеуметтік жұмыс негіздері: оқулық. (П.Д. Павленок ред.)- М., 1998.
9. Павловский В.В. Ювентология: жастар туралы интеграциялық ғылыми жоба – М., 2001.
10. Әлеуметтік педагогика: лекциялар курсы М.А. Галагузова, жалпы ред. – М., 2000.
11. Жастар социологиясы: оқулық. В.Т. Лисовский ред. – СПб, 1996.
12. Тасмағамбетов И.Н. Әлеуметтік саясат және әлеуметтік трансформация – Алматы, 1997.

Әдебиеттер тізімі:

- 13.Холостова Е.И. Әлеуметтік саясат: оқу құралы – М., 2001.
- 14.Социальная работа Холостова Е.И. Учебное пособие М. 2004ж
- 15.Социальная работа: теория и практика А.В. Бабушкин М. 2001ж
- 16.Социальная работа с молодежью Агафонов А.Н., Менлибаев К.Н. Караганда 2003ж
- 17.Социология К.А. Прозоровская Санкт-Петербург 2004г
- 18.Социальная работа с семьей Баймуканова М.Т. Караганда 2004ж
- 19.Икенов Социология негіздері Алматы 2003ж
- 20.Саясаттану негіздері Д. Жамбылов Оқу құралы Алматы 2003ж
- 21.Социология. Тощенко П.К. Москва 1999ж
- 22.Кедейшілік социологиясы Алматы 2004ж
- 23.Социология Тұрғынбаев Ә.Х. Алматы 2001ж
- 24.Научные основы подготовки социальных педагогов к работе со студенческой молодежью в сфере культурного досуга. Бурганова Р.И: Автореферат